

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 36783/09

Mehmet Selim ARIK ve Hasan ARIK / TÜRKİYE

Başkan

Ledi Bianku

Yargıçlar

Nebojša Vučinić,

Jon Fridrik Kjølbro

ve İkinci Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı Hasan Bakırcı'nın katılımıyla, 27 Mart 2018 tarihinde, Daire olarak toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm), yukarıda belirtilen 11 Haziran 2009 tarihinde yapılan başvuruyu dikkate alarak, gerçekleştirdiği müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

OLAY VE OLGULAR

1. Başvuranlar Mehmet Selim Arık ve Hasan Arık, Türk vatandaşları olup, sırasıyla 1977 ve 1936 doğumludurlar ve Diyarbakır'da ikamet

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2018. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

etmektedirler. Başvuranlar Mahkeme önünde Diyarbakır Barosuna kayıtlı Avukat R. Yalçındağ Baydemir ve Avukat S. Çelebi tarafından temsil edilmişlerdir.

2. Davaya konu olaylar, taraflarca ifade edildiği şekliyle aşağıdaki gibi özetlenebilir.

3. Sırasıyla başvuranların annesi ve eşi olan Emine Arık, 10 Ekim 2007 tarihinde, bir trafik kazasında, ulusal polis teşkilatının özel kuvvetlerine mensup bir polis memuru tarafından kullanılan zırhlı aracın çarpması sonucunda hayatını kaybetmiştir. Kazayla ilgili tutanak aynı tarihte düzenlenmiştir.

4. Başvuranların 27 Mayıs 2008 tarihli şikâyetinin ardından, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı (“savcı”) kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir.

5. Siverek Ağır Ceza Mahkemesi, 25 Kasım 2008 tarihinde, savcının kararına karşı yapılan itirazı reddetmiştir.

ŞİKÂYETLER

6. Başvuranlar, Emine Arık’ın ölümüne sebep olan kazanın, Sözleşme’nin 2. maddesini ihlal ettiğini iddia etmektedirler.

7. İlgililer ayrıca, Sözleşme’nin 3. maddesini ileri sürerek, kazadan sorumlu olan polis memurunun cezasız kalması sebebiyle çekmeye devam ettikleri üzüntünün, kendilerine göre insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele teşkil ettiğini iddia etmektedirler.

8. Başvuranlar son olarak, Sözleşme’nin 13. maddesi anlamında, yakınlarının ölümünden sorumlu olan polis memuruna karşı tüketebilecekleri etkin bir başvuru yolu bulunmadığından şikâyet etmektedirler.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

9. Başvuranlar, Sözleşme'nin 2 ve 13. maddelerine dayanan şikâyetle ilgili olarak, yakınlarının ölümü ve bu ölümden sorumlu kişinin etkin başvuru yolu bulunmaması sebebiyle cezalandırılmamasından şikâyetçidirler.

10. Davaya konu olayların hukuki sınıflandırması konusunda yetkili merci olan Mahkeme, bu şikâyetlerin tamamının sadece Sözleşme'nin 2. maddesi açısından usul yönünden incelenmesi gerektiği kanaatindedir. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

''1. Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur. (...) hiç kimsenin yaşamına kasten son verilemez. (...)''

11. Bu bağlamda Mahkeme, üçüncü kişiler aleyhinde ceza soruşturması açılmasını veya üçüncü kişilerin ceza davasında mahkûm edilmelerini isteme hakkının tek başına kabul edilemediğini birçok defa hatırlatmakla birlikte (*Perez/Fransa* [BD], No. 47287/99, §70, AİHM 2004- I), Sözleşme'nin 2. maddesinin gerektirdiği şekilde etkin bir hukuk sisteminin, cezai bir önleme mekanizması içerebileceğini ve bazı koşullarda içermesi gerektiğini birçok defa belirtmiştir. Bununla birlikte şayet yaşam hakkı veya fiziki bütünlük kasten ihlal edilmemişse, Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan etkin bir hukuk sistemi oluşturma pozitif yükümlülüğü, mutlaka her durumda cezai nitelikli bir başvuru yolu gerektirmemektedir. Örneğin, söz konusu hukuk sistemi, ilgililere, tek başına veya ceza mahkemeleri önünde bir başvuru yoluyla birlikte, hukuk mahkemeleri önünde bir başvuru yolu sunuyorsa, yine aynı yükümlülük yerine getirilebilmektedir (*Calvelli ve Ciglio/İtalya* [BD], No. 32967/96, §§ 51-53, AİHM 2002-I, *Öneryıldız/Türkiye* [GC], No. 48939/99, § 96, AİHM 2004-XII, *Rajkowska/Polonya* (k.k.), No. 37393/02, 27 Kasım 2007 ve *Demir/Türkiye* (k.k.), No. 58200/10, 13 Ekim 2015).

12. Mahkeme, yaşam hakkına veya fiziki bütünlüğe yapılan ihlalin kasıtlı olmadığı durumlarda, Sözleşme'nin 2. maddesi bağlamında Devletin sorumluluğunun, trafik kazaları veya yol güvenliği durumlarına da uygulanması gerektiğini hatırlatmaktadır (diğerleri arasında bk., *Railean/Moldova*, No. 23401/04, § 30, 5 Ocak 2010, *Anna Todorova/Bulgaristan*, No. 23302/03, § 72, 24 Mayıs 2011, *Igor Shevchenko/Ukrayna*, No. 22737/04, § 56, 12 Ocak 2012, *Prynda/Ukrayna*, No. 10904/05, § 50, 31 Temmuz 2012 ve *Sansal/Türkiye*, No. 28732/09, § 47, 2 Eylül 2014 ve yukarıda anılan *Irena Rajkowska/Polonya*,).

13. Mahkeme, dolayısıyla somut olayda, Türk Hukukunda mevcut davanın koşullarında, Sözleşme'nin 2. maddesinin usul yönünden gereklerini karşılayan hukuk yollarını başvuranlara sunan mevcut başvuru yolu bulunup bulunmadığını tespit etmelidir.

14. Mahkeme, somut olayda hiçbir unsurun, başvuranların yakınının ölümüne ilgilinin kasti olarak sebep olduğunu düşündürmediğini, ölümün meydana geldiği koşulların bu bağlamda şüphelerin doğmasına izin vermediğini gözlemlemektedir.

15. Diğer taraftan Mahkeme, Türk Hukukunun mağdurlara suç duyurusunda bulunmaktan bağımsız olarak, hukuk ve idare mahkemeleri önünde tazminat davası açma imkânı verdiğini gözlemlemektedir (*Güvenç/Türkiye*, No. 43036/08, §§ 39-45, 21 Mayıs 2013).

16. Mahkeme, somut olayda başvuranların tazminat talebiyle mahkemelere başvurmadıklarını gözlemlemektedir. Hâlbuki bu başvuru yolu, ulusal makamların iç hukukta ileri sürülen iddiaları telafi etmeleri için bir fırsattır.

17. Başvuranların, yakınlarının ölümüne sebep olan sorumluların cezaya mahkûm edildiğini görmekte ısrarcı olduklarının görülmesi üzerine, Mahkeme, Devletin somut olaydaki gibi koşullarda Sözleşme'nin 2. maddesinden doğan pozitif yükümlülüğünün, mutlaka ceza yoluna başvurulmasını gerektirmediğini (bk. yukarıdaki 11. paragraf) ve bu türden

bir başvurunun yapılması gerekse bile, Sözleşme'nin 2. maddesinden, hiçbir şekilde, olaydan mağdur olan kişilerin üçüncü kişiler hakkında soruşturma başlatma veya üçüncü kişileri cezaya mahkûm ettirme veya tüm soruşturmaların bir mahkûmiyetle veya kesinleşmiş bir ceza hükmüyle sonuçlanması gerektiğini varsayan bir sonuç çıkarmamak gerektiğini hatırlatmaktadır (daha önce anılan *Öneriyıldız*, § 96 ve daha önce anılan *Demir*, § 19).

18. Mahkeme, yukarıda belirtilenler bakımından ve konu hakkındaki içtihatlarına uygun olarak, tazminat davası açılmasının (bk. yukarıdaki 15. paragraf), ilke olarak olay ve olgular ile sorumluların tespitine imkân vermiş olacağı ve başvurulara Sözleşme'nin 2. maddesi uyarınca uygun bir tazmin sağlayacağı kanaatindedir.

Sonuç olarak bu hükme ilişkin şikâyet, Sözleşme'nin 35. maddesinin 3. fıkrasının a) bendi ve 4. fıkrası uyarınca, açıkça dayanaktan yoksundur ve reddedilmesi gerekmektedir.

19. Başvuranların, Emine Arık'ın ölümünü çevreleyen koşullar dolayısıyla Sözleşme'nin 3. maddesinin ihlalden doğrudan mağdur oldukları kanaatine varmaları sebebiyle, Mahkeme, konu hakkında oluşturduğu içtihatlarla belirlenen kriterleri hatırlatmaktadır (bk. *Kurt/Türkiye*, 25 Mayıs 1998, §§ 130-134, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1998-III, *Çakıcı/Türkiye* [BD], No. 23657/94, §§ 98-99, AİHM 1999 IV ve *Berktaş/Türkiye*, No. 22493/93, §§ 171-176, 1 Mart 2001).

20. Mahkeme, mevcut davanın, başvuruların çektiği acının, ciddi insan hakları ihlallerinin kurbanı olan bir kişinin akrabaları için kaçınılmaz olarak kabul edilebilecek duygusal sıkıntının getireceği ayrı bir boyuta ve niteliğe sahip olabileceği yeterince özel faktör içermediği kanaatindedir.

21. Dolayısıyla mevcut davada, Sözleşme'nin 3. maddesi bakımından herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Bu sebeple, ileri sürülen şikâyetin Sözleşme'nin 35. maddesinin 3 ve 4. fıkraları uyarınca, açıkça dayanaktan

yoksun olduđu gerekçesiyle kabul edilemez olduđuna hükmedilmesi uygundur.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliđiyle

Başvurunun kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir.*

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup, 19 Nisan 2018 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Ledi Bianku
Başkan